

Innspill til Koronautvalget

Pensjonistforbundet viser til invitasjon til å komme med innspill til koronautvalget.

Pensjonistforbundet fikk utarbeidet en rapport med erfaringer fra koronapandemiens første halvår, som reiste noen av de problemstillingene som viste seg å bli aktuelle, spesielt for den eldre del av befolkningen utover i koronaperioden.

Se [200823-pdf-rapport-om-den-kommunale-helse-og-omsorgstjenesten-etter-koronaenpdf.pdf \(ctfassets.net\)](#)

Reaksjonene fra Pensjonistforbundets side var i pandemiens første fase sterke, fordi helsemyndighetene var inne på tanken om å innføre aldersgrenser og alder som prioriteringskriterium i helse- og omsorgstjenesten. Sammenholdt med at oppgavene, spesielt for eldre pasienter ble skjøvet over til kommunene for å frigjøre kapasitet på sykehusene, skapte dette i utgangspunktet manglende tillit til de som skulle ta ansvar for håndteringen av pandemien.

Prioritering

Pensjonistforbundet skrev da i en uttalelse at Helsedirektoratets prioriteringsnotat «*i for stor grad var utarbeidet med et ovenfra og ned-perspektiv, der det først ryddes plass til Covid 19- pasientgruppen i spesialisthelsetjenesten, for så å se hvilke konsekvenser dette må få nedover i «helse- og omsorgshierarkiet». Det blir til slutt hjemmetjenestene som sammen med familie og pårørende må ta seg av de som sykehus og sykehjem ikke lenger kan ta seg av.»*

Eldre kunne i utgangspunktet bli trippelt rammet av koronaen, gjennom å være den mest sårbare gruppen med høyest dødelighet, den gruppen som merket noen av de største konsekvensene av smitteverntiltakene, og den gruppen som risikerte å miste tilgang på spesialisthelsetjenester.

Heldigvis ble dette bildet i noen grad endret gjennom politisk inngripen, og etter hvert ble det en erkennelse av hvor viktig det lokale smittevernarbeidet i kommunene var, og at det var riktigere å tenke nedenfra og opp og ikke ovenfra og ned. Etter hvert ble det også en klar målsetting at smitteverntiltakene som ble igangsatt spesielt skulle beskytte den eldre befolkning, og de som kunne bli rammet hardt av helsemessige grunner.

Smittsomme sykehjem

Pensjonistforbundets rapport pekte også på sammenhengen mellom institusjonsarkitektur og smitte i en artikkel kalt «Smittsomme sykehjem». Det var spesielt ved noen av de gamle store sykehjemsbyggene smitten fikk spre seg og dødsfallene kom. Smitte er også et romlig fenomen, som ikke i stor nok grad er ivarettatt i sykehjemsforskrift og utformingene av helseinstitusjoner. Vi viser til

rapportens kap 4, hvor det foreslås en egen plan for å gjøre sykehjem og omsorgsboliger mindre smittefarlige. Kanskje bør en kunne overføre erfaringer fra brannvern, med seksjonering, brannskiller og sluser, for å hindre brann i å spre seg?

Isolasjon og ensomhet

Mange eldre ble isolert og følte seg alene i koronatida. Det var derfor av stor betydning at Pensjonistforbundet og frivillige organisasjoner fikk ressurser til å stille opp for andre i denne perioden, blant annet gjennom organisert telefonkontakt lokalt, sosiale uteaktiviteter og kulturtilbud. I likhet med barn og unge, er det nødvendig å videreføre disse tiltakene også for eldre, slik at de gjenopptar sosial omgang, kommer i bedre fysisk aktivitet og forebygger psykiske problemer.

Pårørende

Mange av Pensjonistforbundets medlemmer er også pårørende. Erfaringen var at mens pårørende som fra før sto i omfattende omsorgsarbeid for mennesker som bodde hjemme, fikk store ekstraoppgaver, møtte pårørende til beboere i institusjon stoppskiltet ved døra og slapp ikke inn.

Pårørende til beboere i sykehjem opplevde at de ble stengt ute, og fikk ikke lov til å stille opp for sine nærmeste, til og med om pasienten var døende. Det var sårt og vanskelig for både beboere og pårørende.

For pårørende til hjemmeboende var situasjonen helt motsatt. Der trakk helse- og omsorgstjenestene seg ut, dagtilbud, korttidsplasser og avlastningstilbud ble stengt, og pasienter og brukere ble i betydelig grad overlatt til pårørendes ansvar. Det ga pårørende som fra før sto i omfattende omsorgsarbeid en tilleggsbelastning som ble vanskelig for mange, og som nok noen ganger var i strid med helse- og sosiallovgivningens forsvarlighetskrav.

Mange av Pensjonistforbundets medlemmer er også besteforeldre, og kom ofte i en vanskelig knipe fordi de under avstengning ikke kunne stille opp for barn og barnebarn, når de trengte dem som aller mest.

Nye dødstall

Lenge fikk vi rapporter om antall dødsfall, innlagte på sykehus, og det var daglige rapporter i media. Den siste perioden har tallet på dødsfall økt kraftig, uten at det har fått samme oppmerksomhet. Ifølge tall fra Folkehelseinstituttet var det per 3.november 2022 totalt 4238 covid 19-relaterte dødsfall, der hele 3.318 dødsfall har skjedd de siste 12 månedene. Dette er tall som går litt under radaren i offentligheten. For den eldre befolkning er det bekymringsfulle tall, og det er grunn til å se nærmere på om det er nødvendig å sette inn forholdsmessige tiltak knyttet til helseinstitusjonene for å hindre denne utviklingen.

Forskning

Pensjonistforbundet etterlyser ellers en mer omfattende forskningsaktivitet på både de tilsiktede og utilsiktede virkningene av smitteverntiltakene og hvordan smittevernarbeidet spesielt i kommunene har fungert og kan forbedres. Det bør forskes på sammenhengen mellom arkitektur og smitte, og en

Postadresse:

Pb. 6714 St. Olavs pl.
0130 Oslo

Besøksadresse:

Torggata 15

pf@pensjonistforbundet.no
www.pensjonistforbundet.no

Telefon: 22 34 87 70
Faks: 22 34 87 83

Bankgiro: 9001.05.50202
Org.nr.: 970 323 910

bør kartlegge de belastninger pårørende har hatt, og hva en kan gjøre annerledes for å unngå å komme i samme situasjon neste gang.

Ubalanse

Når vi oppsummerer koronaerfaringene, ser vi at koronaen forsterket forskjellene mellom spesialisthelsetjenesten og de kommunale helse- og omsorgstjenestene. I tillegg til å håndtere det lokale smittevernet, etablere beredskap og behandle de fleste som ble smittet, måtte kommunene også ta seg av alle andre pasientgrupper som fikk sine avtaler på sykehuset kansellert eller utsatt.

Med ressursknapphet i kommunene, måtte det gå utover noe. Slik ble det til sist de pårørende til hjemmeboende som måtte ta seg av det ingen andre tok seg av. Og de mistet i tillegg de «pusterom» ulike avlastningstiltak gir for å klare å stå i en byrdefull omsorgssituasjon. Slik har koronapandemien forsterket de store forskjellene det alltid har vært på å være pårørende for hjemmeboende og pårørende for beboere i sykehjem.

Vennlig hilsen
for Pensjonistforbundet

Forbundsleder Jan Davidsen Raa

Generalsekretær Arne Halaas

Postadresse:

Pb. 6714 St. Olavs pl.
0130 Oslo

Besøksadresse:

Torggata 15

pf@pensjonistforbundet.no
www.pensjonistforbundet.no

Telefon: 22 34 87 70
Faks: 22 34 87 83

Bankgiro: 9001.05.50202
Org.nr.: 970 323 910